

פרשת ויקהל - עירוב חצירות במלון

רב דניאל שטיין

א. גמ' שבת (צו): - הוצאה גופה היכא כתיבא, אמר רבי יוחנן דאמר קרא ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא וגו', משה היכן הוה יתיב במחנה לוייה, ומחנה לוייה רשות הרבים הוא, וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרשות היחיד דידכו לרשות הרבים.

ב. גמ' עירובין (כא): - א"ר יהודה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין וכו', יצתה בת קול ואמרה בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. [פרש"י - וגזר שלא להוציא מרשות היחיד לרשות חבירו, לעשות סייג והרחבה לאיסור תורה, שלא יבוא להתיר מרשות הרבים לרשות היחיד].

ג. גמ' עירובין (פט): - רבי שמעון אומר אחד גגות ואחד חצירות ואחד קרפפות רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית.

ד. גמ' עירובין (סא-סב): - הדר עם הנכרי בחצר וכו' הרי זה אוסר עליו. רבי אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה וכו', דכולי עלמא דירת נכרי לא שמה דירה, והכא בגזירה שמא ילמד ממעשיו קא מפלגי, רבי אליעזר בן יעקב סבר כיון דנכרי חשוד אשפיכות דמים, תרי דשכיחי דדירי גזרו בהו. חד לא שכיח לא גזרו ביה רבנן, ורבי מאיר סבר זמנין דמקרי ודייר, ואמרו רבנן אין עירוב מועיל במקום נכרי, ואין ביטול רשות מועיל במקום נכרי, עד שישכיר.

ה. שו"ע (סי' ש"ע סע' ח') - המתארח בחצר, אפילו נתארח בבית בפני עצמו, אם לא נתארח דרך קבע אלא לשלשים יום או פחות אינו אוסר על בני החצר והוא והם מותרים בין בביתו בין בביתם. הגה: ואפילו אם האורחים רבים ובעל הבית אחד. ודווקא בדאיכא בעל הבית אחד קבוע דאז האורחים בטלים לגביה, אבל אורחים ביחד אוסרים זה על זה מיד.

ו. גמ' עירובין (מט): - אמר רב יהודה אמר שמואל המקפיד על עירובו אין עירובו עירוב וכו' והאמר שמואל בית שמניחין בו עירוב אינו צריך ליתן את הפת וכו'. אמר שמואל עירוב משום קנין וכו', רבה אמר עירוב משום דירה. [פרש"י - שהוא מצרפן טעמא משום קנין, שמקנה להו בעל הבית רשותו, ונמצאו כולם בעלים בבית זה שהעירוב מונח בו, וכל חצר משועבדת לרשותם זו, ואחת היא. משום דירה - שדעתו של אדם על פיתו, והו להו כאילו דירי בההוא ביתא, ואין בחצר זו אלא דירה אחת, והרי כל רשות החצר מיוחדת לבית זה].

ז. רמ"א (סי' שצ"א סע' א') - אבל לטלטל במבוי יכול לשכור מן השר שהרי דרך המבוי הוא של השר ויכול לסלק כל העכו"ם משם.

ז. גמ' עירובין (עב-עג): - מאי מקום דירה, רב אמר מקום פיתא, ושמואל אמר מקום לינה, מיתיבי הרועים והקייצין והבורגנין ושומרי פירות, בזמן שדרכן ללין בעיר הרי הן כאנשי העיר, בזמן שדרכן ללין בשדה, יש להם אלפים לכל רוח, התם אנן סהדי דאי ממטו להו ריפתא התם טפי ניחא להו.

ח. ערוך השלחן (סי' ש"ע סע' י"ז): - וכן הרבה בעלי בתים אוכלים בחדר אחד כל אחד על שלחנו אע"פ שכל אחד ישן בחצר בפני עמו וגם שותה שם תמיד ואוכל שם אכילת עראי מכ"מ א"צ עירוב כיון דבסעודות הקבועות אוכלין בחדר אחד. ואף שאוכלין שם כל אחד על שלחנו בפני עצמו ולפרקים פורסין גם בין שלחנו לשלחנו מחיצה קלה לצניעות לא מקרי מחיצה הואיל שהמחיצה אין שם קביעות וכ"ש כשהמחיצה אינה מגעת לתקרה.

ט. בה"ל (סי' ש"ע סע' ה') - ורועים הלנים בשדה אף על פי שאוכלין בעיר אינם אוסרין דאנן סהדי דאלו היו ממטי ליה לאכול במקום לינתו הוי ניחא ליה טפי ששם הוא מקום שמירתו וכו' וכתב בפמ"ג דה"ה בתלמידים שאוכלים בבית בע"ב ולנים בבית רבם דאזלינן בתר לינה מהאי טעמא.

י. משנה עירובין (עב): - האחין שהיו אוכלין על שלחן אביהם וישנים בבתיהם וכו' אינן צריכין לערב.

יא. תוס' עירובין (עב): ד"ה ומודין - ומיהו אם יש לאדם סופר או מלמד בביתו או כעין אותן הבחורים הבאין ללמוד תורה ושרויין כל א' בחדר או בעלייה בפני עצמו אף על פי שחלוקין מבעל הבית בפתו אין אוסרין עליו ולא בעו עירוב וכו' כיון שכולם משתמשין בתוך הבית בכל עיסקי תשמישתיה באפייה ובבישול ובכל דבר חשיבי כוליהו כאילו אוכלים וישנים במקום אחד וכו' הכל נקראים על שם בעל הבית ועוד דאין משאיל להם רשותו לאסור עליו ולא זה על זה ומצי לסלוקינהו.

יב. בה"ל (סי' ש"ע סע' ג') ד"ה אינם - ונראה דעד כאן לא הצריכו תרתי אלא במקום דמשאיל לו לזמן דלא מצי לסלוקינהו בכל שעה ולהכי אי לאו טעם הראשון דאופין ומבשלין במקום אחד בודאי יכול לאסור וכו' דהיכי דאיכא תרתי טעמים אפילו השאילו לזמן ארוך שרי אבל היכי דמצי לסלוקינהו בכל שעה כגון שלא השאילו לזמן מיוחד לא יכול לאסור עליו אפילו אופה ומבשל בפני עצמו.

יג. חזון איש (סי' צ' אות ל"א) - נראה דדוקא בהני ג' טעמי שרינן אבל לא בחסר אחת מהן דבמצוי לסלוקינהו לחוד לא שרינן וכו' וכן הטעם שלא השאילן ע"מ לאסר עליו וכו' וכן ע"כ צריך גם טעם שמשמשינן ביחד בכל התשמישין בבית וזהו מחשיב להו כאורח.

יד. בה"ל (סי' ש"ע סע' ה') - בשו"ע אינו מבואר אי מיירי בדוקא כשהאחין ואביהן היו שרוין בחצר אחד דאז נטפלין לגביה או אפילו כשהאחים שרוין בחצר אחרת נמי דינא הכי ובריטב"א מסתפק בזה וכתב דמלשון רש"י משמע דדוקא כשהם שרוים בחצר אחת עי"ש אכן ברבינו ירוחם משמע דאפילו בחצר אחרת וצ"ע.

טו. גמ' עירובין (פה:) - רבי יהודה אומר אם יש שם תפיסת יד של בעל הבית אינו אוסר וכו'. אמר רב נחמן תנא דבי שמואל דבר הניטל בשבת אוסר דבר שאינו ניטל בשבת אינו אוסר. [פרש"י - שיש לבעל הבית מקום בדירתו של זה שנותן שם כליו להצניע. אינו אוסר עליו דכל רשותא דחצר דידיה הוא, כאילו דר עמו בבית].